

Mennyit ér a muzsikus, ha a Rádiózenekarban játszik?

Nemcsak béremelésre, hanem hangszerjavíttatásra is alig jut pénz

Szokatlan módon fejeződött be a Rádiózenekar októberi, zeneakadémiai Schubert-estje. Vásáry Tamás főzeneigazgató a koncert végén ugyanis a közönséghez fordult, s több mint tíz percen át beszélt az együttes gondjairól, arról, hogy alacsony a muzsikuskok bére, nincs pénzük új hangszerek vásárlására, zenészei, hogy megéljenek, hagnizni kényyszerülnek, s mindez a Rádiózenekar művészi színvonalának eséséhez vezethet. Vásáry ezért a politikai döntéshozók és a zenekedvelő állampolgárok segítségét kérte. Bár a hangversenyt a Bartók rádió élőben közvetítette, Vásáry szavai már nem kerültek adásba, s a főzeneigazgatót akciójáért a Magyar Rádió vezetése írásbeli figyelmeztetésben részesítette. Annyi eredménye volt azonban a segélykiáltásnak, hogy egyeztetés kezdődött az együttes jövőbeli támogatásról. S bár az idei, a Rádió művészeti együttesekre jutó 500 millió forintos támogatást a Pénzügyminisztérium valószínűleg a következő esztendőben 960 millióra emeli, Vásáry még ezt az összeget is kevésnek tartja.

A feszült helyzet orvoslására október 10-én sajtóbeszélgetést tartottak a Magyar Rádióban. A találkozón *Vásáry Tamás*, *Göblyös István*, gazdasági ügyekért felelős alelnök, *Alföldy-Boruss István*, a Bartók rádió főszerkesztője valamint újságírók és az együttes tagjai vettek részt.

Vásáry Tamás elmondta, tudja, helytelen volt, hogy egy koncert végén, a nagy nyilvánosság előtt kezdett el váratlanul a gondokról beszélni, de nem hagyhatta ki ezt az egyedüli lehetőséget. Hiszen ennek az együttesnek éppen azok az emberek adnak létjogosultságot, akik estéről-estére ott ülnek a koncertjein, s akik szeretik a zenekart. A főzeneigazgató azt mondta, senkit nem akar támadni, tudja, a saját keretei között mindenki minden tőle telhetőt megtesz. S tisztában van azzal is, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a nemzeti intézményekkel kell elsősorban törődnie, és a Rádiózenekar nem tartozik ezek közé. Naponta szembesül azzal is, hogy a Magyar Rádió Rt.-nek is megvan a maga problémája, a főváros pedig a Budapesti Fesztiválzenekart támogatja. Mégis úgy látja, a Rádiózenekar különleges feladatkört tölt be, hiszen az

a dolguk, hogy kortárs műveket mutassanak be, a közszolgálati rádió funkciója pedig az, hogy mindezt felvegye, rögzítse. Korábban az Állami Hangversenyzenekar és a Rádiózenekar fizetése egyaránt a legmagasabb kategóriába tartozott, fej-fej mellett haladt, ez a helyzet mára azonban már teljesen megváltozott. Az, hogy a Nemzeti Filharmonikusok és a Magyar Állami Operaház Zenekarának muzsikuskai kiemelt fizetést kapnak, s ettől a Rádiózenekar tagjainak bére jócskán elmarad, komoly feszültségeket teremt. Vásáry remeknek tartja azt, hogy egy-egy együttes ilyen magas anyagi elismerésben részesül, de úgy véli, ekkora szakadékot mégsem lehet a társulatok között teremteni. S bár igaz, a Rádió nem tud annyit fizetni saját együttesének, mint az állam a Nemzeti Filharmonikusoknak, a négyszeres jövedelmkülönbséget nem tartja reálisnak. Már csak azért sem – mondta a főzeneigazgató –, mert az utóbbi években a Rádiózenekar hatalmasat fejlődött. Nagy az együttes közönségbázisa, a bérleteik már azelőtt elfogynak, mielőtt a plakátok az utcára kerülnek, s még a főpróbajegyeket is szétkapkodják. Próbáik és az előadásaik pedig „lemezképesek”.

A Rádiózenekar az élvonalbeli zenekarok közé tartozik, és a magyar zenei kultúra pótolhatatlan része. A magyar kortárs művészetet képviseli itthon és külföldön, s mindehhez igenis segítségre van szüksége. A helyzet ugyanis olyan, hogy a Rádiózenekarnál nemhogy új hangszerekre nem jut pénz, hanem még az instrumentumok javíttatása is gondot okoz. A kottakölcsönzésről nem is beszélve, ami azért állítja nehéz helyzet elé a Rádiózenekart, mert repertoárjukon elsősorban jogdíjköteles, kortárs-művek szerepelnek. Az együttes fenntartása komoly összegeket emészt fel, s Vásáry nem akar ezekben a gondokba beletörődni. Úgy véli, valakinek igenis fel kell vállalnia a zenekar ügyét, bár tudja, a Rádió vezetése is érzékeli ezeket a problémákat, és tisztában van azzal a komoly művészeti értékkel is, amelyet az együttesek jelentenek.

A sajtóbeszélgetés során kiderült az is, hogy az anyagi gondok miatt miért éppen most tört ki a botrány. A zeneakadémiai Schubert-estet ugyanis megelőzte a zenekar évadnyitója, s itt kerültek napvilágra az eddigi évek alatt felgyülemlett gondok, panaszok. Mióta a Nemzeti Fil-

harmonikusok és az Operaház Zenekara megkapta a kiemelt javadalmazást, azóta az együttesben folyamatosan nőtt a feszültség. A kereseti pótforrások elapadtak, nőtt a szolgálati szám, s lényegesen rosszabb körülmények között működik az együttes.

Göblyös István arról beszélt, hogy a Magyar Rádió számára nem is kérdéses, hogy a művészeti együtteseket fenn kell tartania – ezt kötelezően előírja a média-törvény is – s ez nem csupán a szimfonikus zenekar fenntartását, hanem a művészeti együttesek működtetését is jelenti. Ide tartozik a szimfonikus zenekar, az énekkar, a gyermekkórus és a Stúdió 11. Közszolgálati tevékenységnél két kötelezettség van, az egyik a külföldre szóló adások létrehozása, a másik pedig az MR művészeti együtteseinek a finanszírozása. Az elmúlt években 500 millió forint kaptak a művészeti együttesek fenntartására, működtetésére. Ez az összeg azonban messze nem fedezi a fenntartási költségeket, hiszen mindez közel egymilliárd forintot emésztett fel tavaly és az idén is. Az MR éves hiányának több mint a felét a művészi együttesek produkálják. Hogy javítsanak a helyzeten, idén már átszervezést hajtottak végre, megszűnt a Művészeti és Produkciós Igazgatóság, s a művészeti együttesek a Bartók rádióhoz kerültek. Igyekeztek új belső forrásokat találni, hogy növeljék a művészek javadalmazását. Az alelnök egyetért azzal, hogy ezek a fizetések valóban nem túl jók, s többek között a Nemzeti Filharmonikusok és a Budapesti Fesztiválzenekar magas bérei okoznak feszültséget, mégis úgy véli, a művészeti együttesek átlagkeresete így is magasabb, mint a rádiós átlagkereset, hiszen például a zenekarban 160-240 ezer forint az átlagos bér.

A Magyar Rádióknak egyelőre erre van lehetősége. S úgy gondolja, nemcsak az anyagiakkal lehet motiválni, hanem azzal is, hogy különleges művészi lehetőségeket biztosítanak a zenekar tagjainak. Ennek keretében újabb és újabb hazai valamint külföldi karmesterek dolgoznak az együttesrel, s kiváló meghívott művészek színesítik a zenekar munkáját. Számos külföldi turnén is részt vesz az együttes, az idei szezomban Európa-szerte koncertpódiumra lépnek. Az Rt. vezetésének emellett eltökélt

szándéka az is, hogy a jövőben még több hazai vendég szereplésre biztosítson lehetőséget a zenekarnak.

A mostani helyzet megoldása miatt a részvénytársaság vezetése tárgyalt a Pénzügyminisztériummal, s határozott ígéretet kapott, hogy a zenekar, az énekkar és a gyerekkórus idei félmilliárdos forintos költségvetési támogatását 2003-ban 500 millióról 960 millióra emelik. Az alelnök számítása szerint ez 20-30 százalékos bérfejlesztést tesz lehetővé.

Göblyös beszélt Vásáry lekevert segélykiáltásáról, arról, hogy egyeztetés nélküli beszédet nem lehetett szó nélkül hagyni, hiszen akkor precedens-értékűvé válna. Mégis volt ennek valami haszna, hiszen így az együttes a figyelem középpontjába került, s reméli, hogy mindez hat a felelős döntéshozókra is.

Vásáry szerint azonban gondot jelent az is, hogy nem lehet csak az együttes számára szponzorokat keríteni, hiszen bármilyen, a támogatóktól származó pénz a nagy közös kalapba kerül. Így a mecenatúra kérdése egyelőre megoldatlan. A főzeneigazgató egyébként kevésnek tartja a 20-30 százalékos béremelést. Úgy véli, a Rádiózenekarnak is másfél milliárdos költségvetésből kellene gazdálkodnia, mint más vezető zenekarnak. S miután tudja azt is, hogy a Rádió nem tud több pénzt adni, onnan próbál kérni, ahol van. Úgy véli, a Rádiózenekar próbáin a már érződik a fásultság, fáradtság. Egyébként cáfolta azt a hírt, hogy megsértődött volna, csupán annyi a személyét érintő változás, hogy most nem több évre, hanem egy évadra szól a szerződése.

A sajtóbeszélgetésen Héthy Apor, a Rádiózenekar ügyvezetője elmondta, az együttes évente kap támogatást, a mostani összegből december 31-ig gazdálkodtak, s ha január 1-től nem érkezik állami segítség, akkor a Rádió nem tudja elővárásolni a hiányzó 520 milliót. Arról is beszélt, hogy az évek során mennyit csökkent a fizetések értéke, s míg korábban a rádiós keresetekből szépen meg lehetett élni, ez ma már elképzelhetetlen.

A sajtóbeszélgetés óta az ügyben nincs újabb fejlemény.

R. Zs.

Miközben az anyagi gondok miatt folyamatosan nő a feszültség, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara és Énekkara nagy sikerrel vendég-szerepel világszerte. 2002. szeptemberében Olaszországban turnéztak a Rádió Énekkarával, ahol ezúttal két fesztiválon is a közönség elé léptek. A dél-tiroli Trentóban és az ettől nem messze fekvő Roveretóban. Trentóban a Don Giovanni-nyitány, a K.467 C-dúr zongoraverseny valamint a K. 551-es Jupiter-szimfónia hangzott el, Roveretóban pedig Mozart két miséje, a 139-es és a 317-es Köchel-számú, azaz az Árvaházi illetve a Koronázási mise. Mindkét helyszínen a közönség lelkes, álló ovációval ünnepelte a magyar művészeket.

Ezt a zenekar és énekkar dániai vendég szereplése követte. Koppenhágában Kodály Psalmus Hungaricusát mutatták be Göran Eliassonnal, szintén nagy sikert aratva, majd Esbjergben szerepeltek, ahol Sári József Magyar miséjét, Orbán György három kórusművét és Kodály Missa brevisét adták elő. A turné, (amelyen Strausz Kálmán dirigált), harmadik állomása Viborg volt, ahol a dómban Mozart Requiemjét hallgathatta meg tolmácsolásukban a dán közönség.

Ezt a Rádió Énekkarának szintén nagy sikerű erdélyi fellépése követte.

A Rádiózenekar egyébként a magyar-olasz kulturális év keretében idén még visszatér Itáliába, s decemberben Monzában, Mantovában, Modenában és Udinében lép a közönség elé. Ezen a turnén Brahms, Liszt, Chopin, Schumann művei szólalnak majd meg, a zongoránál ezúttal is Vásáry Tamás főzeneigazgató játszik.

Vendég szereplésekből jócskán akad a 2003-as esztendőben is, hiszen portugál, spanyol, angol, szlovák és cseh turnékat követően a zenekar ősszel várhatóan visszatér Itáliába is.